

קליעים קינטיים (כדורי גומי, ספוג ועוד)

מהם קליעים קינטיים?

קליעים קינטיים, המכונים כדורי גומי, ספוג ועוד, משמשים למטרות פיזור הפגנות בידי גורמי אכיפת החוק ברחבי העולם, ונורים ממגוון רחב של רובים ומשגרים. ממצאי סקירה של הספרות הרפואית, שבוצעה בידי ארגון "רופאים לזכויות אדם" הבינלאומי, מלמדים כי קליעים קינטיים גורמים לפציעות חמורות, לנכות ולמוות. כשירים קליעים קינטיים ממרחק, הירי של אמצעים אלה אינו מדויק, ולכן עלול לגרום לפציעות של עוברי אורח ולפגוע באיברי גוף פגיעים. כשהירי מתבצע מטוחח קצר, גובר הסיכוי לתוצאה קטלנית. קליעים קינטיים אינם כלי נשק הולם לצורך ניהול הפגנות או פיזורן בידי גורמי אכיפת החוק ויש להפסיק את השימוש בהם.

היסטוריה

הקליעים הקינטיים הראשונים ששימשו בהפגנות היו פיסות מנוסרות של ידיות מטאטאים, שנורו אל עבר מפגינים בסינגפור בשנות השמונים של המאה ה-19. הבריטים פיתחו גם הם קליעים קינטיים - תחילה מעץ ולאחר מכן מפלסטיק, מ-PVC ומגומי - לשימוש בהפגנות בצפון אירלנד. ארצות הברית החלה להשתמש בכדורי גומי ופלסטיק במסגרת ההפגנות נגד מלחמת וייטנאם.

צילום: Ryan Rodrick Beiler / אקטיביסט

סוגים נפוצים של קליעים

- * **כדורי גומי ופלסטיק** הם קליעים מוצקים, בצורת כדור או גליל, במגוון גדלים. אפשר לירות אותם כבודדים או בקבוצות של כמה קליעים. הכדורים יכולים להיות עשויים מגומי, מפלסטיק, מ-PVC או מתרכובת שכוללת מתכת.
- * **שקיקי שעועית** (Bean bag rounds) הם שקיות בד סינתטי שממולאות בכדורי מתכת קטנים. השקיות נדחסות אל תוך תרמיל ומתרחבות במעופן ליצירת שטח פנים רחב.
- * **כדורי ספוג** הוא כינוי כללי לקליעים רכים יותר. כדורים אלה כוללים כדורי קצף בעלי קליע עשוי קצף קשיח, או כדורים עם אנרגיה נמוכה וקליע חלול.
- * **תרמילי כדוריות** (Pellet rounds) הם תרמילים שממולאים בכדוריות קטנות של עופרת, פלדה, פלסטיק או גומי, שמתפזרות כאשר הן נורות. כדוריות מתכת כמו אלה שמשמשות לציד ציפורים וצבאים, נחשבות לנשק לפיזור הפגנות במדינות מסוימות.

בישראל ובשטחים

בעקבות אירועי אוקטובר 2000 נאסר על המשטרה לעשות שימוש בכדורי מתכת מצופים גומי בתחומי מדינת ישראל, אולם השימוש בהם ממשיך בגדה המערבית. כתחליף, הכניסה המשטרה לשימוש כדורי ספוג כחולים העשויים מחומר ספוגי קשיח, והחל מיולי 2014, גם כדורי ספוג שחורים העשויים מגומי (אשר אינם מכילים קליע מתכת). ככלל, פגיעתם של הכדורים השחורים קשה יותר מאלו הכחולים. מאז שהמשטרה החלה להשתמש בכדורים השחורים נפגעו מהם עשרות פלסטינים בירושלים המזרחית, בהם לפחות 17 ילדים ומבוגרים שאיבדו עין כתוצאה מפגיעת כדור ספוג. נער בן 16 מירושלים נפטר בעקבות פגיעת כדור ספוג שחור בראשו.

קליעים קינטיים נורים ממגוון רחב של משגרים ורובים. חלקם הם תוספות לרובים שמשמשים גם לירי תחמושת חיה, ואילו אחרים עוצבו במיוחד כנשק לפיזור הפגנות. בהתאם לסוג הכדור והמשגר, ניתן לירות קליעים בודדים או מרוכזים בבת-אחת.

השלכות בריאותיות

קליעים קינטיים יכולים לגרום לפגיעות חבלה או לפציעות חדירה. פציעות חדירה הן כאלה שחדרות דרך העור או רקמות רכות. פגיעות חבלה הן כאלה שגורמות לנזק פנימי מבלי לפרוץ את מחסום העור.

* **ראש וצוואר:** המבנים העדינים של הפנים ושל הצוואר פגיעים במיוחד לפציעות טראומה. עצמות הפנים והגולגולת, עמוד השדרה וכלי הדם בצוואר כולם קרובים לשטח העור.

* **עיניים:** פגיעה ישירה בעין כמעט תמיד גורמת לעיוורון מוחלט באותה העין, בשל קריעת גלגל העין ופגיעה במבנים סמוכים. קליעים קינטיים יכולים גם לחדור דרך ארובת העין, להגיע למוח ולגרום לפגיעה מוחית.

* **מוח:** פגיעת חבלה במוח יכולה לגרום לזעזוע מוח ולחבלות מוחיות, כמו גם לדימום במוח ולשבירים בגולגולת. קליעים קינטיים מסוגלים גם לחדור דרך הגולגולת לרקמת המוח, ולגרום לדימום, לפגיעה בעמוד השדרה ולפגיעה מוחית חמורה.

אופן הפעולה

קליעים קינטיים נועדו, באופן תיאורטי, לגרום כאב ולשתק אדם מבלי לחדור אל תוך הגוף ומבלי לגרום לפגיעות חבלה עמוקות, זאת בשל צורתם הגדולה ומהירותם האיטית. עם זאת, קליעים אלה פעמים רבות אינם מדויקים, ולכן עלולים לפגוע בחלקי גוף פגיעים או במטרות בלתי מכוונות ולגרום לנזקים קשים.

* **עור ורקמות רכות:** קליעים קינטיים יכולים לגרום לחבלות ולפגיעות בעור וברקמות רכות, וכן לחתכים שטחיים או עמוקים. החתכים עלולים לגרום לנזק לשרירים או לעצבים, כמו גם לדימום.

* **שרירים ושלד:** פגיעות בשרירים ובעצמות יכולות לגרום לנזקים, לחבלות ולשבירים. פציעות עמוקות יותר עלולות לגרום לנזק בלתי הפיך לעצבים ולכלי דם, ולהוביל לקטיעת איברים.

* **מערכת הלב והנשימה:** קליעים קינטיים יכולים לגרום לחבלות בלב או בריאות. חדירה אל תוך החזה עלולה לגרום לפציעות חמורות ואף קטלניות כמו דימום, חזה אוויר (pneumothorax) והתקפי לב.

* **בטן:** פגיעות חבלה יכולות לגרום לדימום באיברים פנימיים כמו הכבד, הכליות והטחול. פציעות חדירה יכולות לגרום לדימום, לניקוב ולפציעות באיברי המין ובדרכי השתן.

ממצאים לגבי פציעות, לפי סקירת ספרות ומחקר

סקירה של הספרות הרפואית על קליעים קינטיים מ-25 השנים האחרונות, שבוצעה בידי ארגון "רופאים לזכויות אדם" הבינלאומי, העלתה כי מתוך 1,925 אנשים שנפגעו מנשק זה, 53 מתו ול-294 נגרמה נכות לצמיתות. אף על פי שממצאים אלה אינם מאפשרים הערכה של שכיחות המקרים, הם מעידים על כך שקליעים קינטיים גורמים לתחלואה ולתמותה משמעותיות.

* **מוות:** כ-49% ממקרי המוות נגרמו מפגיעות ישירות בראש ובצוואר, ו-23% נגרמו מפגיעות חבלה במוח, בעמוד השדרה או בחזה.

* **נכות לצמיתות:** כ-84% מפגיעות העיניים גרמו לאובדן ראייה בלתי הפיך. אובדן ראייה בלתי הפיך היה הנכות הקבועה הנפוצה ביותר.

* **חומרת הפגיעה:** 70% מכלל הנפגעים סבלו מפגיעות חמורות שהצריכו סיוע רפואי מקצועי.

גורמים שעלולים להחמיר את הפגיעה

* **הרכב הכדורים:** כדורי מתכת מצופים בגומי, קליעים של רובה ציד וכדורים מתרכבות שמכילות מתכת מסוכנים יותר, משום שהם נעים במהירויות גבוהות יותר ופוגעים בגוף בעוצמה גדולה בהרבה.

* **טווח הירי:** קיימת התאמה בין טווח הירי לבין חומרת הפגיעות. מהירותם של קליעים קינטיים מסוגים מסוימים דומה לזו של תחמושת חיה, ולכן ירי שלהם מטווח קצר עלול לגרום לפגיעות ולנכויות קשות.

* **מקום הפגיעה:** לפגיעות בראש, בצוואר, בפנים ובאיברי גוף פגיעים אחרים עלולות להיות תוצאות קשות יותר.

* **עיכוב בהגעה לטיפול רפואי,** בין היתר בגלל מתקנים רפואיים עמוסים מדי, מחסומים, פחד ממעצר או מעונש, או כישלון של הצוות הרפואי לזהות את הפגיעה עלולים להחמיר את הפגיעה.

טיפים רפואיים (דרכי טיפול)

במקרים של פציעות קלות: יש להניח קרח או קומפרסים קרים למשך 24-48 שעות על האזור הנגוע, וליטול משככי כאבים קלים כגון אקמול ונוגדי דלקת שאינם סטרואידים.

יש לפנות לטיפול רפואי במקרים של: פציעה בפנים ובאיברי גוף עדינים אחרים כגון איברי המין, כפות הידיים או הצוואר; דימום או עור קרוע בעקבות פגיעת כדור; תחושת כאב השונה מתחושה של חבורה זמנית; דם בשתן, נפיחות, כאב חריף, קשיי תנועה או חתכים.

צילום: קרן מגור / אקטיביסטילס

לדוח המלא באנגלית, ראו: ארגון "רופאים לזכויות אדם" הבינלאומי ו-INCLCO
[Lethal in Disguise: The Health Consequences of Crowd - Control Weapons \(March 2016\)](#)

האגודה לזכויות האזרח בישראל
جمعية حقوق المواطن في إسرائيل
The Association for Civil Rights in Israel

